

Joensuun seudun kuntien ohjeistus 1.1.2014 voimaan tulleista muutoksista koskien perusopetuslain muutoksia ns. koulurauha-asioissa (29§, 35§, 35a§, 36§, 36a§, 36d§, 36§, 36g§ sekä 36i§)

Perusopetuslakia muutettiin 1.1.2014 lähtien koskien ns. koulurauha-asioita, erityisesti opettajien oikeuksia vaarallisten esineiden poisotto- ja tarkastustilanteissa ja koulujen rangaistuskäytänteitä. Lakimuutoksissa korostetaan kuitenkin vahvasti, että aina on käytettävä ensin lievemmat keinot ja vasta sitten voidaan turvautua vahvempiin, jos ne eivät johda toivottuun lopputulokseen. Positiivisen toimintakulttuurin kehittymisen kannalta on olennaista, että kouluissa pyritään luomaan ennaltaehkäiseviä malleja joilla voidaan välttää konfliktitilanteiden kriisiytyminen. Uudistunut laki korostaa oppilaiden vahvaa osallistamista heitä itseään koskevassa päätöksenteossa.

Koulutuksen järjestäjälle:

- Oppilaiden osallisuutta on vahvistettava koulua koskevissa uudistuksissa.
- Oppilaita on kuultava ennen OPS:n ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä järjestyssääntöjen vahvistamista sekä ennen muita oppilaiden tai opiskelijoiden asemaan olennaisesti vaikuttavia päätöksiä tekemistä. (*Oppilaskunnan hallitus, luokat/luokka-asteet ja muut foorumit*)
- Työsuunnitelmaan on kirjattava, miten osallisuus toteutuu.
- Oppilaiden ja huoltajien näkemyksiä koulutuksen toteuttamisesta on selvitettävä. (*Arviointikyselyt*)
- Käytettäessä voimakeinoja on annettava kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle. (*Yhteinen lomake*)
- Opetuksen järjestäjän tulee seurata kasvatustilanteiden, kurinpidollisten toimien, häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistamisen, esineiden ja aineiden haltuunotto-oikeuden sekä oppilaan tavaroiden haltuunotto-oikeuden käyttöä ja toimien kehittymistä. (*Oppilashuoltosuunnitelmassa tilastona*)
- Koulukohtaiset tiedot käsitellään määräajoin (koulukohtaisessa) **yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä.**

Opettaja:

Vahingot ja sotkut:

- Oppilaan aiheuttamista vahingoista ja vahinkojen/sotkujen siivoamisesta on ilmoitettava huoltajalle. Ilmoituksen tekee opettaja tai rehtori.
- Koulun opettaja tai rehtori voi kasvatuksellisista syistä määrätä oppilaan siivoamaan sotkun, jonka hän on tahallaan tai huolimattomuuttaan saanut aikaan.
- Siivoamisen valvoo määräyksen antanut opettaja tai muu henkilökuntaan kuuluva valvoja. Siivoaminen saa kestää enintään 2 tuntia, eikä oppilas voi jäädä pois opetuksesta.
- Tehtävän pitää olla oppilaan iän ja kehitystason mukainen.

- Siivoaminen on huomioitava, jos teosta ollaan määräämässä rangaistusta tai vahingonkorvausta.

Päihteet ja vaaralliset esineet:

Kouluun ei saa tuoda

- Alaikäiseltä kiellettyjä alkoholilain sekä tupakkalain mukaisia tuotteita
- Kaikilta kiellettyjä vahingoittamiseen tai lyömiseen soveltuvia esineitä tai aineita, syövyttäviä sekä lamauttamiseen soveltuvia aineita sekä ampumiseen soveltuvia esineitä.
- Omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavia tai erityisesti omaisuuden vahingoittamiseen soveltuvia esineitä tai aineita ellei hallussapidolle ole hyväksyttävää syytä.

Näistä sekä niiden säilytyksestä koulupäivän aikana voidaan määrätä koulun järjestyssäännöissä

Opettajan ja rehtorin tarkastusoikeus:

Muista aina ensin pyytää ja yrittää positiivisen vuorovaikutuksen kautta.

Opettaja tai rehtori saavat tarkastaa oppilaan tai opiskelijan

- mukana olevat tavarat (mm. kassit, penaalit),
- hallinnassa olevat koulun tai oppilaitoksen säilytystilat (mm. kaapit, pulpetit) ja
- vaatteet **päällisin puolin** (mm. taskut, lompakko) sellaisen kielletyn tai vaarallisen esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos
- esineen tai aineen hallussapito on ilmeistä JA
- oppilas tai opiskelija **pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta** tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.
- Tarkastamisessa ei saa käyttää voimakeinoja.
- Oppilaalle on ilmoitettava tarkastuksen syy ja sen perustelu.
- Tarkastajan on oltava samaa sukupuolta (ei laukut ja reput).
- **Läsnä on oltava myös oppilaan valitsema toinen täysi-ikäinen koulun tai oppilaitoksen henkilö.**
- Näistä vaatimuksista voi poiketa, mikäli asian kiireellinen luonne ja turvallisuus ehdottoman välttämättömästi sitä vaativat.

Laittomien esineiden haltuunotto, koskee välitöntä vaaraa aiheuttavia esineitä ja aineita

- Opettajia tai rehtoreita ei voi velvoittaa esineiden haltuunottoon.
- Koulun muulla henkilökunnalla ei ole oikeutta esineiden haltuunottoon.

- Käytä haltuunottoa vain, jos välttämätöntä sekä riittävän turvallista.
- Pois ottaminen, tarkastaminen ja voimakeinojen käyttö ovat viimesijaisia ja poikkeuksellisia keinoja.
- **Ennen niihin turvautumista on ensin käytettävä kaikki mahdolliset lievemmat keinot.**
- **Pääsääntöisenä menettelynä uhkaavissa tilanteissa on jatkossakin poliisin hälyttäminen paikalle.**
- Haltuun ottamisessa ja oppilaan tai opiskelijan tarkastamisessa on noudatettava hienotunteisuutta.
- Käytettäessä voimakeinoja on annettava kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle.
- Oppilaan tai opiskelijan tarkastaminen ja esineiden ja aineiden haltuun ottaminen tulee aina kirjata ja ilmoittaa huoltajalle.

TOIMINTAOHJE KIELLETYN TAI VAARALLISEN ESINEEN HALTUUNOTTAMISEKSI

- **Pyydä kielletty tai vaarallisena pidetty esine itsellesi.**
- Jos esinettä tai ainetta ei anneta, sen voi ottaa pois.
- Jos turvallisuutta vaarantavan esineen tai aineen poisottamista vastustetaan tekemällä vastarintaa, voidaan käyttää välttämättömiä voimakeinoja.
- Välttämättömien voimakeinojen on oltava oikeassa suhteessa oppilaan tai opiskelijan ikään ja tilanteen uhkaavuuteen tai vastarinnan vakavuuteen sekä tilanteen kokonaisarviointiin. Käytä esim. kiinnipitoa.
- **Mikäli vastarinta on voimakasta ja poisottaminen välttämätöntä on suositeltavaa pyytää poliisi paikalle.**
- Poisottaminen on aina voitava toteuttaa turvallisesti.
- Voimankäyttövälineitä ei saa käyttää.

Opetusta häiritsevä esine:

- Voidaan ottaa pois oppilaalta, jos oppilas ei sitä pyynnöstä anna.
- Häirinnän on oltava tosiasiallista, pois ei voi ottaa mahdollisesti häirintää aiheuttavaa esinettä tai ainetta. Eli aiemman käytöksen perusteella ei voi takavarikoida esinettä tai ainetta heti tunnin alussa!
- **Palauta esine tai aine oppilaalle oppitunnin päätyttyä.** Vain jos on todennäköistä, että häirintä oppitunnin jälkeen jatkuu, voidaan palautus tehdä vasta työpäivän päättyessä.

Haltuun otettujen esineiden poisluovuttaminen:

- Mahdollisimman pian, viimeistään työpäivän loppuun
- Luovutetaan huoltajalle: alaikäiseltä pois otetut tupakkatuotteet ja alkoholi sekä tuotteet, joiden luovuttamisen ei arvioida olevan turvallista alaikäiselle.

- Luovutetaan poliisille: alaikäiseltä pois otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat tai muut vastaavat
- Kolmen kuukauden kuluttua ilmoituksesta voidaan todisteellisesti hävittää.
- Luovuttaminen ja hävittäminen tulee aina kirjata.

Koulumatkat:

- Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneiden ja niiden kohteena olevien oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.
- Koululla ei ole toimivaltaa määrätä rangaistuksia eivätkä järjestyssäännöt ole voimassa koulumatkoilla.
- Suositeltavaa, että huoltajat ratkovat koulumatkojen tapahtumat.
- Mikäli koulu arvioi tarpeelliseksi, voi koulun henkilökunta tukea huoltajia tarjoamalla esimerkiksi psykologin tai kuraattorin osaamista asian kokonaisvaltaiseen selvittämiseen.

KURINPITOTOIMET

Kasvatuskeskustelu:

- Ensisijainen keino puuttua oppilaan häiritsevään ja epäasialliseen käytökseen.
- On hengeltään positiivinen.
- Kasvatuskeskustelua käytetään, jos oppilas häiritsee opetusta, rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti
- Koulun opettaja tai rehtori voi määrätä enintään 2 tunniksi
- Suoritetaan osissa tai kerralla mahdollisimman pian tapahtuneesta koulupäivän aikana, ennen tai jälkeen.
- Teko tai laiminlyönti on yksilöitävä yhdessä oppilaan kanssa.
- Kasvatuskeskustelun yhteydessä on selvitettävä tarvittaessa laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä keinot, joilla käyttäytymistä ja oppilaan hyvinvointia voidaan koulussa parantaa.
- Keskusteluun voivat osallistua myös muut oppilaan opetukseen tai oppilashuoltoon osallistuvat henkilöt. Kasvatuskeskusteluun osallistuu keskustelun määrännyt opettaja.
- Keskustelu tulee kirjata, ja siitä on ilmoitettava oppilaan huoltajille. Huoltajille varataan mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, jos se katsotaan tarpeelliseksi.

Jälki-istunto:

- Käytetään pääsääntöisesti, jos kasvatuskeskustelu on jo käyty.
- Voidaan teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä tai harjoituksia, jotka ovat kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia, oikeassa suhteessa oppilaan tekoon tai laiminlyöntiin sekä huomioidaan oppilaan ikä- ja kehitystaso.

- Voidaan edelleen velvoittaa istumaan hiljaa
- Jälki-istuntoa ei voida miltään osin järjestää siten, että oppilas joutuisi sen seurauksena jäämään pois opetussuunnitelman tai muiden koulun suunnitelmien mukaisesta opetuksesta.
- Voidaan harjoitella sosiaalisia- ja tunnetaitoja ryhmämuotoisesti
- Työrangeistukset eivät ole mahdollisia

Kirjallinen varoitus:

- Rehtori voi antaa, jos opetuksen järjestäjä niin päättää (*määrätty kunnan hallintosäännössä*)
- Tulee kuulla sekä oppilasta että huoltajaa ennen varoituksen antamista
- Kuuleminen kirjattava varoituspäätökseen

Määräaikainen erottaminen:

- Monijäseninen toimielin päättää